

Klimaat en Grondwet

Prof. dr. J. Theunis – 23 april 2018 – Brussel

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Klimaat en Grondwet

Klimaat en Grondwet

▪ Art. 23 Gw (1994)

Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.

Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige **plichten**, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen.

Die **rechten** omvatten inzonderheid :

[...]

4° het recht op de bescherming van een **gezond leefmilieu**;

- **Toetsingsbevoegdheid GwH**
- **Draagwijdte leefmilieu?**
- **Standstill-beginsel**
- **Directe werking?**
- **Plichten**

Klimaat en Grondwet

▪ **Art. 7bis Gw (2007)**

Bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden streven de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten de **doelstellingen** na van een **duurzame ontwikkeling** in haar sociale, economische en **milieugebonden** aspecten, rekening houdend met de **solidariteit tussen de generaties**.

→ **Geen (rechtstreekse) toetsingsbevoegdheid GwH**

→ **Geen directe werking**

→ **Standstill-beginsel?**

→ **Draagwijdte?**

→ **Solidariteit tussen de generaties**

“B.6.4. Bij het waarborgen van de economische, sociale en culturele rechten, dienen de wetgevers bovendien rekening te houden met de gevolgen van hun beleid voor de toekomstige generaties. Door de instemming met de verdragsrechtelijk bepaalde **begrotingsregels**, streven de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten overeenkomstig artikel 7bis van de Grondwet de doelstellingen na van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de **solidariteit tussen de generaties**.

(arrest 62/2016)

Klimaat en Grondwet

- **Ecuador (2008)**

- **Art. 414**

El Estado adoptará **medidas adecuadas y transversales para la mitigación del cambio climático**, mediante la limitación de las emisiones de gases de efecto invernadero, de la deforestación y de la contaminación atmosférica; tomará medidas para la conservación de los bosques y la vegetación, y protegerá a la población en riesgo.

Klimaat en Grondwet

- **Ecuador (2008)**

- **Art. 414**

The State shall adopt **adequate and cross-cutting measures for the mitigation of climate change**, by limiting greenhouse gas emissions, deforestation, and air pollution; it shall take measures for the conservation of the forests and vegetation; and it shall protect the population at risk.

Klimaat en Grondwet

- **Dominicaanse Republiek (2010)**

- **Art. 194: Plan de ordenamiento territorial**

Es prioridad del Estado la formulación y ejecución, mediante ley, de un plan de ordenamiento territorial que asegure el uso eficiente y sostenible de los recursos naturales de la Nación, **acorde con la necesidad de adaptación al cambio climático.**

Klimaat en Grondwet

- **Dominicaanse Republiek (2010)**

- **Art. 194: Plan of territorial ordering**

The formulation and execution, through the law, of a plan of territorial ordering that assures the efficient and sustainable use of the natural resources of the Nation, **in accordance with the need of adaptation to climate change**, is a priority of the State.

Klimaat en Grondwet

- Tunesië (2014)

- Art. 45

الفصل 45:

تضمن الدولة الحق في بيئة سليمة ومتوازنة والمساهمة في سلامة المناخ. وعلى الدولة توفير الوسائل الكفيلة بالقضاء على التلوث البيئي.

Klimaat en Grondwet

- **Tunesië (2014)**

- **Art. 45**

The state guarantees the right to a healthy and balanced environment and **the right to participate in the protection of the climate.**

The state shall provide the necessary means to eradicate pollution of the environment.

Klimaat en Grondwet

▪ Debat in Frankrijk (Le Monde 2018)

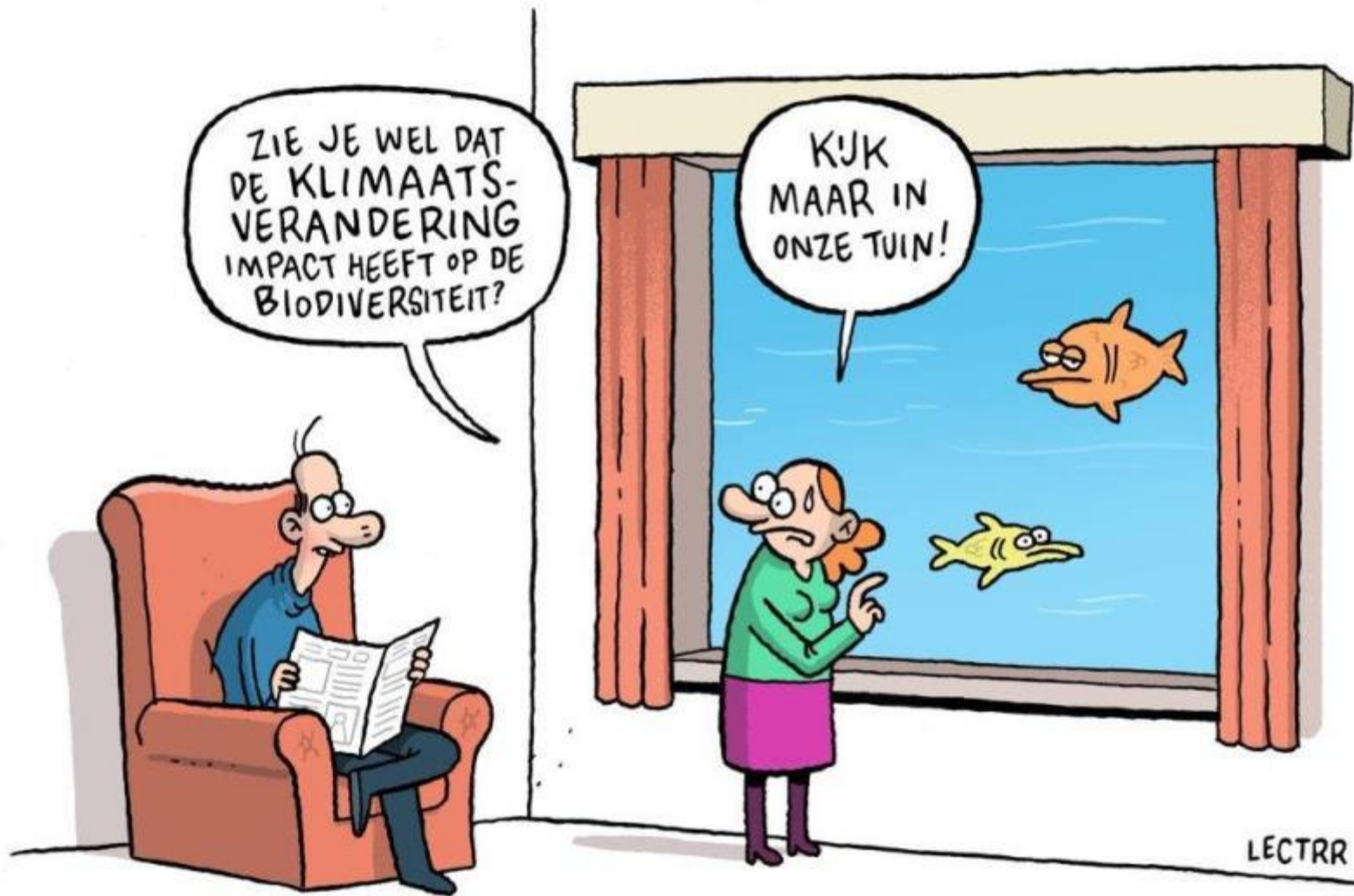
Nous pourrions ainsi imaginer l'ajout suivant à l'actuel article 1 de la Constitution : « La République veille à un usage économe et équitable des ressources. Elle garantit aux générations présentes et futures un environnement sain et sûr en veillant au respect des limites planétaires, à savoir les grands équilibres interdépendants qui conditionnent l'habitabilité de la Terre. »

Un tel article contraindrait à éclairer les grands projets de loi d'études d'impact plus solides et efficaces et conduirait en particulier le législateur à enfin prendre en compte le caractère systémique des phénomènes naturels.

Les signataires de cette tribune sont : **Dominique Bourg** (philosophe et président du conseil scientifique la Fondation pour la nature et l'homme/FNH), **Valérie Cabanes** (juriste de droit international), **Marie-Anne Cohendet** (constitutionnaliste et membre du conseil scientifique de la FNH), **Bastien François** (constitutionnaliste), **Jean Jouzel** (climatologue et membre du conseil scientifique de la FNH), **Valérie Masson-Delmotte** (climatologue), **Marie-Antoinette Mélières** (climato-

Klimaat en Grondwet

Klimaat en Grondwet

- **Belgische Grondwet (2020?)**
 - **Huidige Grondwet volstaat → rol van de rechter?**
 - **Art. 7bis aanvullen**
 - **Art. 23 aanvullen**
 - **Nieuw artikel**
 - **Préambule**
 - **...**